

Kurzusleírás (tematika)

Kurzus neve:

Disability design – Én is meg tudom csinálni! Önérvényesítés a design eszközeivel.

A kurzus oktatói, elérhetőségei:

Pintérmé Sosity Beáta (tervezőgrafika) beatasosity@mome.hu

Szalkai Dániel (formatervezés) szalkai.daniel@teach.mome.hu

Szöllősi Anna (animáció)

Kód:

B-KF-401-MI-222302-02
M-KF-301-MI-222302-02

Kapcsolódó tanterv (szak/szint):

BA3,
MA1, MA2

A tantárgy helye a tantervben (szemeszter):

Kredit: 5

Tanóraszám: 48
Egyéni hallgatói munkaóra: 102

Kapcsolt kódok:

Típus:
gyakorlat

Szab. vál-ként felvehető-e?
nem

Szab.vál. esetén sajátos előfeltételek: nincs

A kurzus kapcsolatai (előfeltételek, párhuzamosságok): nincs

A kurzus létszám szak elosztás: min. 8, max.16 fő (Média: 6 fő, Design: 6 fő, Elmélet: 4 fő)

A kurzus időpontja: péntek, 11:20-14:20

A kurzus célja és alapelvei:

A kurzus elsődleges célja az inkluzív tervezői szemlélet, eszközök és módszerek elmélyítése egy funkcionális workshop csomag tárgyi és vizuális eszközrendszerének megtervezésén keresztül. Az ÉFOÉSZ (Értelmi Fogyatékossgal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége) által életre hívott Önálló Életviteli Centrumok önérvényesítő csoportjainak és önálló életviteli workshopjainak célja, hogy az értelmi fogyatékossgal élő személyek minél inkább képessé váljanak kontrollt gyakorolni a saját életük felett, megismerjék jogaikat, megoszthassák tapasztalataikat. A KFI célja egy funkcionális, jövőben alkalmazható inkluzív workshop csomag megtervezése, amely vizuális és tárgyi eszközökkel (pl.: játékkártya, animált oktatóanyag, prezentációs anyagok, interakciót, demonstrációt támogató tárgyi eszközök), valamint a design thinking módszertanának és eszköztárának adaptációjával támogatja az értelmi fogyatékossgal élő önérvényesítő workshop facilitátorokat és résztvevőket a tematikus workshopok megvalósításában. Az elkészült workshop csomag elemei egyaránt alkalmazhatóak az ÉFOÉSZ figyelemfelhívó, tudatossgnővelő kampányaiban, a társadalmi tudatformálást célzó beszélgetésekhez, képzésekhez, iskolai programokhoz.

A tervezett KFI kurzus a kritikai fogyatékossgtudomány szemléletét előtérbe helyezve, az érintettek és az őket képviselő társadalmi szervezet bevonásával valósul meg.

Célunk tudatosítani a tervező közvetítő szerepét a disability design területén, melyhez nélkülözhetetlen a fogyatékossgal élő emberek életének, különböző, kihívásokkal teli élethelyzeteinek megismerése, megértése, valamint az empátia és kommunikációs készségek fejlesztése, kialakítása.

A kurzus két fő részből áll, az első rész az elméleti, módszertani és gyakorlati alapot adja meg a második rész során megvalósítandó csapatmunkában megszülető projekt elkészítéséhez. A fogyatékossgtudomány kül. területeiről meghívott előadókkal, valamint a fogyatékossgal élő személyekkel folytatott beszélgetések és konzultációk, az önérvényesítő workshop látogatás során a hallgatók átfogó, saját tapasztalatokon, élményeken alapuló ismereteket szereznek az inkluzív tervezői szemlélet kialakításához.

Az inkluzív tervezés eszközeit és módszereit, gyakorlati alkalmazásukat közös tervezői workshopok keretében sajátíthatják el participatív oktatótársak bevonásával.

Tanulási eredmények (fejlesztendő szakmai és általános kompetenciák):

Tudás:

- megismeri a fogyatékossgtudomány főbb fogalmait, területeit
- megismeri a disability és inkluzív tervezés módszereit és eszközeit
- interdiszciplináris oktatási-kutatási környezetben kap támogatást a disability és inkluzív design tervezői szemléletének kialakításához
- komplex, kommunikációt támogató vizuális és tárgyi eszköz rendszer tervezésének elsajátítása
- KÉK (könnyen érthető kommunikáció) vizuális és textuális alapjainak, alkalmazásának elsajátítása

Képesség:

- a disability és inkluzív designnal kapcsolatos ismereteik szélesítésére
- a fogyatékossgtudomány területén való alapvető tájékozódásra
- csoportmunkát szervezni és abban felelősséggel részt vállalni
- nyitottságra a disability és inkluzív design területén megvalósuló együttműködésekre
- a kölcsönös megértésen és empátián alapuló kommunikációra - mind a fogyatékossgal élőkkel, mind az őket képviselő, támogató intézményekkel, szervezetekkel

Attitűd:

- társadalmilag érzékeny, inkluzív tervezői hozzáállás kialakítása
- innovatív, reflektív tervezői attitűd kialakítása
- a tervezési folyamat során felmerülő alkalmazáspecifikus problémák felismerése, megértése, a proaktív megoldáskeresésre

Autonómia és felelősségvállalás:

- a tervezői munka és a társadalmi ügy iránti felelősségérzet

- a tervezői folyamatban a közösséggel együttműködve képes felmérni a fogyatékosághoz kapcsolódó társadalmi problémákat
- képesség válik felmérni saját tervezői felelősségét a fogyatékosághoz kapcsolódó tervezés területén
- a tervezői munka tágabb kontextusba helyezése, a tervezői munka társadalmi inklúzióra gyakorolt hatásának megértése
- reflektív gyakorlatok, reflektív ön- és társértékelés

Alkalmazott kutatási és tervezési módszerek:

- desk research és szintézis - témához kapcsolódó anyaggyűjtés és elemzés
- best practice gyűjtés - hasonló projektek és jó példák gyűjtése
- field research - intézmény látogatással egybekötött tréning
- csapatos workshop - gyakorlatközpontú, vizuális és diszkurzív jellegű gyakorlatok
- empátián keresztüli megértés - empatikus témához kapcsolódó érzékenységi készségek fejlesztése
- interdiszciplináris kutatómunka
- csapatos diskurzus - előadások és kerekasztal beszélgetések a téma több szemszögéből történő megismerése
- participatív oktatótársakkal történő konzultáció, tervezési és tesztelési folyamatok

A kurzus keretében feldolgozandó témakörök, témák:

disability design, inkluzív design, univerzális design, fogyatékoságtudomány, a kritikai fogyatékoságtudomány és a designkultúra kapcsolódó kérdései, design thinking adaptáció, fogyatékoság és kommunikáció, fogyatékoság és média, fogyatékoság és jog, könnyen érthető kommunikáció

Tanulásszervezés/folyamatszervezés sajátosságai:

- gyakorlatközpontú tudáselsajátítás
- részvételiségen alapuló kutatási és tervezési folyamat
- vizuális és diszkurzív jellegű gyakorlatok
- interdiszciplináris kutatómunka

A kurzus menete, az egyes foglalkozások jellege és ütemezésük (több tanár esetén akár a tanári közreműködés megosztását is jelezve:

**1-3. Bevezető előadások és reflektív gyakorlatok
(a előadói névsor még nem végleges):**

- Dr. Rosner Anna – fogyatékoságtudomány, a fogyatékoság társadalmi megközelítésének modelljei, jogi ismeretek a támogatott döntéshozatalról
- Bercse László – önérvényesítés; tapasztalatok érintettként önállóságról és döntésekről
- Sallai Ilona – könnyen érthető kommunikáció; gyakorlat: tapasztalatok érintettként önállóságról és döntésekről
- Czakó Tibor – könnyen érthető kommunikáció; önérvényesítés + tapasztalatok önérvényesítő csoportokkal
- Ipacs Dávid – tapasztalatok önérvényesítő csoportokkal
- Korponai Hajnalka – interaktív oktatási módszerek
- Kalányos György (önérvényesítő, Tapolca) – tapasztalatok érintettként támogatott döntéshozatalról és támogatott lakhatásról
- Molnár Éva (önérvényesítő, Budapest) – tapasztalatok érintettként támogatott döntéshozatalról és támogatott lakhatásról

4. Önérvényesítő workshop látogatás és reflektív gyakorlat

5. Reflektív mátrix, guided mindset, scope kialakítása

6-9. Design workshop (participatív oktatótársak bevonásával)

10-11. Prototípus, teszt (participatív oktatótársak bevonásával)

A projektek bemutatására a kiértékelési időszakban kerül sor.

A hallgatók tennivalói, feladatai:

A Média, Design és Elméleti Intézet hallgatói csoportmunkában terveznek a következő területeken:

- grafikák, animált grafikák/ infografikák
- rövid videó(k) animációval, narrációval az érintettek megszólaltatásával, melyben bemutatják tapasztalataikat a támogatott döntéshozatalról, valamint az önálló életvitelről
- attitűdformáló játék és lehetséges tárgyi eszközeinek megtervezése

A tanulás környezete: (pl. tanterem, stúdió, műterem, külső helyszín, online, vállalati gyakorlat stb.)

Tanterem, stúdió, külső helyszín, intézménylátogatás.

Online: Zoom (egyeztetés szerint) csatorna.

Teljesítendő követelmények:

A workshop csomag megtervezése csapatonkénti felosztásban.

A workshop csomag koncepciójának, tervének és prototípusának bemutatása.

Desk research, field research.

Értékelés:

(Több tanár és tanáronként külön értékelés esetén tanáronként megbontva)
Gyakorlati demonstráció – az elkészült anyagok prezentáció formájában történő bemutatása.
Reflektív reflektív ön- és társértékelés.

Az értékelés szempontjai (mi mindent veszünk figyelembe az értékelésben):

A megismert módszertanok alkalmazása, azok gyakorlati eredményessége. A koncepció, terv, prototípus használhatósága, a disability és inkluzív tervezés megismert szempontjainak történő megfeleltethetősége.

Az érdemjegy kiszámítása (az egyes értékelt követelmények eredménye hogyan jelenik meg a végső érdemjegyben? {pl. arányok, pontok, súlyok}):

- egyéni munka (30%)
- csoportmunka, projektmunka (50%)
- prezentáció (20%)

Kötelező irodalom:

- *Önálló élet - Önérvényesítők tapasztalatai az önálló életvitelről* (pp. 34-41). Budapest: ÉFOÉSZ <https://efoesz.hu/wp-content/uploads/2021/04/Tapasztalatok2021.pdf>
- *Én akarok dönteni az életemről! A támogatott döntéshozatalról.* TASZ, 2017. https://issuu.com/hclu/docs/td_web
- *Én is meg tudom csinálni!* Fogyatékoság és társadalom 2019/2. Tematikus szám támogatott döntéshozatalról szóló cikkei http://real-j.mtak.hu/13819/7/FT_2019_2_vtematikus_szam.pdf

Ajánlott irodalom (disability és design):

- Elizabeth DePoy & Stephen Gilson: *Branding and Designing Disability. Reconceptualising Disability Studies*, New York: Routledge, 2014.
- Graham Pullins: *Design Meets Disability*. The MIT Press, 2011.
- Kat Holmes: *Mismatch: How Inclusion Shapes Design*. The MIT Press, 2018.
- Papanek, Victor: *Design for the Real World*. Thames and Hudson, 2020.
- Sara Hendren: *What Can a Body Do? How We Meet The Built World*. Riverhead Books, 2020.

Ajánlott irodalom (disability):

- 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről
(KÉK verzió: <https://www.un.org/disabilities/documents/natl/hungary-ez.pdf>)
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300005.tv>

- 2013. évi CLV. törvény a támogatott döntéshozatalról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300155.tv>
- Könczei Gy. (2009). Fogyatékoságtudományi fogalomtár. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar.
<https://mek.oszk.hu/09400/09410/09410.pdf>
- MEOSZ (2020). Az anti-diszkrimináció, törvény előtti egyenlőség és az önálló életvitel Magyarországon. <https://bit.ly/3CeDNp9>

- Katona V., Cserti-Szauer Cs., Sándor A. (szerk.), Együtt oktatunk és kutatunk! Inkluzív megközelítés a felsőoktatásban (pp. 156-166). Budapest: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar. Letölthető: http://www.eltereader.hu/media/2019/11/Katona-Szauer_Egyutt_oktatunk_READER.pdf
- Inkluzív megbeszélések. In Önérvényesítés a befogadásért. Globális jelentés. Inclusion International, London, 2016. 50. o.

Egyéb információk:

A jelen kurzus, illetve az annak során végzett tevékenység az Egyetem 2021. szeptember 1-én hatályba lépett Szellemtulajdon-kezelési Szabályzat 6. § (1) bekezdésének hatálya alá esik, így a résztvevő hallgatók a Szabályzat 6. § (3) bekezdésének megfelelően szerződést kötnek az Egyetemmel többek között arról, hogy a kurzus során előállított szellemi alkotásaikkal kapcsolatos vagyoni jogok, felhasználási jogok ingyenesen átadásra kerülnek az Egyetem részére a hivatkozott szerződésben meghatározott feltételek szerint. Továbbá, a Hallgató a teljes kurzussal kapcsolatban teljeskörű titoktartásra kötelezett - különösen a kurzus tárgyával, a tevékenységgel és az elkészült alkotásokkal, munkákkal, egyéb eredményekkel, továbbá azok elkészítésének körülményeivel kapcsolatban - így azokról információt mással nem közölhet, nem publikálhat, nem hozhat nyilvánosságra, kivéve, ha a kurzus elvégzéséhez aláírt írásbeli szerződésben ettől eltérően rendelkeznek.

Fentiek elfogadása a kurzus felvételének alapfeltétele. A „tárgyfelvétel” menüpont kiválasztásával a hallgató kijelenti, hogy tudomással bír ezekről a körülményekről és a vonatkozó szerződés megkötésében közreműködik.

Szellemtulajdon-kezelési kérdésekkel kapcsolatban eligazítást adnak az IP Pont irodájának munkatársai az UP 415-ben vagy az ippont@mome.hu-n.

Máshol/korábban szerzett tudás elismerése/ validációs elv:

- *nem adható felmentés a kurzuson való részvétel és teljesítés alól*

Tanórán kívüli konzultációs időpontok és helyszín:

Online: Zoom (egyeztetés szerint) csatorna.